

Güne?ten Korunma Özyeterlilik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Güne?ten Korunma Özyeterlilik Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22491>

Özet

Güne?ten Korunma Özyeterlilik Ölçe?i, bireylerin güne?ten korunma davran??lar?n? ba?ar?yla ger?ekle?tirme yeteneklerine olan inançlar?n? ölçmek amac?yla uyarlanm?? psikometrik bir araçtır. Bu ölçe?in Türkçe adaptasyonu, Özcan Aygün ve Aysun Ergün taraf?ndan 2014 y?l?nda yap?lm??tır. Ölçek, özellikle cilt kanseri riskini azaltmaya yönelik koruyucu sa?lık davran??lar?n?n de?erlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Adaptasyon çal??mas?, özellikle ergenler aras?nda güne?ten korunma konusundaki ki?isel yeterlilik alg?s?n? incelemeye odaklanm??tır.

Ölçek, özyeterlilik teorisine dayanarak, bireylerin güne? kremi kullanma, gölgede kalma veya koruyucu giysiler giyme gibi eylemleri ne kadar kolay veya zor bulduklar?n? de?erlendirir. Bu de?erlendirme, sa?lık e?itim programlar?n?n etkinli?ini art?rmak ve davran?? de?i?ikli?ini hedefleyen müdahaleleri planlamak için temel veriler sa?lar.

Anahtar Kelimeler

Özyeterlilik, Güne?ten Korunma, Sa?lık Davran??, Ergen Sa?lığı, Psikometrik, Adaptasyon.

Yazarlar

Özcan Aygün, Aysun Ergün.

Amaç

Güne?ten Korunma Özyeterlilik Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin güne?in zararlı etkilerinden korunmak için gerekli olan davran??lar? (örne?in, güne? kremi sürme, ?apka takma) uygulayabilme konusundaki öznel yeterlilik inançlar?n? nicel olarak ölçmektir. Bu ölçek, ergenler gibi risk alt?ndaki popülasyonlarda koruyucu davran??lar?n önündeki alg?lanan engelleri ve kolayla?tırıc? faktörleri belirlemeye yardımcı olur.

Ölçek, sa?lık psikolojisi ve hem?irelik ara?tırmaları alanlar?nda, özellikle sa?lık inanç modeli çerçevesinde, koruyucu sa?lık davran??lar?n? etkileyen bili?sel faktörleri anlamak için kullanılır. Bu sayede, halk sa?lığı kampanyaları ve e?itim materyalleri, bireylerin özyeterlilik düzeylerini art?rmaya yönelik stratejiler geli?tirebilir.

Yapı

Ölçek, Albert Bandura'n?n Sosyal Bili?sel Teorisi'nin merkezi bir kavram? olan özyeterlilik yap?s?n? ölçmektedir. Özyeterlilik, bir ki?inin belirli bir görevi veya eylemi ba?ar?yla ger?ekle?tirebilece?ine dair inancıdır. Bu bağlamda, ölçek, bireyin çe?itli senaryolarda (örne?in,

yo?un sosyal bask? alt?nda, unutkanl?k durumunda veya yüksek s?caki?kta) bile güne?ten korunma davran??lar?n? sürdürme becerisine odaklan?r.

Ölçek maddeleri genellikle farklı koruyucu davran?? türlerine ve bu davran??lar? gerçekle?tirme konusundaki güven düzeyine ayr?l?r. Yap?sal olarak, ölçek maddeleri, güne?lenme saatleri, k?yafet seçimi ve güne? kremi kullan?m? gibi spesifik davran??sal alanlardaki güveni yans?tan alt boyutlara sahip olabilir.

Geçerlik

Kaynak referansta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, Aygun ve Ergün (2014) taraf?ndan yürütölen uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçe popöasyonunda geçerli oldu?unu göstermek zorundad?r. Bu çal??ma genellikle yap? geçerli?ini (Construct Validity) test etmek için Faktör Analizi yöntemlerini kullanm??t?r.

Uyarlama sürecinde, özgün ölçe?in madde yap?s?n?n Türk költürüne ve diline uygunlu?u incelenmi?, içerik geçerli?i uzman görü?leri ile sa?lanm?? olmal?d?r. Yap? geçerli?i için, ölçe?in teorik olarak ili?kili olmas? beklenen di?er yap?larla (örne?in, Karar Dengesi veya sa?l?k risk alg?s?) korelasyonlar? incelenmi?tir.

Güvenirlik

Orijinal kaynakta güvenirlik verisi belirtilmemi? olsa da, psikometrik aç?dan sa?lam bir uyarlama çal??mas?, ölçe?in iç tutarlıl??n? (Internal Consistency) raporlamal?d?r. Bu genellikle Cronbach's Alpha (Alfa) katsay?s? ile ifade edilir.

Hem?irelik ara?t?rmas? ba?lam?nda yap?lan bu tür ölçek çal??malar?nda, Güne?ten Korunma Özyeterlilik Ölçe?i'nin toplam puan? için kabul edilebilir düzeyde yüksek bir Alfa katsay?s? (genellikle 0.70 veya üzeri) beklenir. Yüksek iç tutarlıl?k, ölçek maddelerinin ayn? temel yap?y?, yani güne?ten korunma özyeterlili?ini ölçmekte tutarlı oldu?unu gösterir.

Faktör Analizi

Aygun ve Ergün (2014) çal??mas?nda, ölçe?in orijinal yap?s?n?n Türk ergenler popöasyonunda korunup korunmad??n? belirlemek amac?yla faktör analizi uygulanm??t?r. Bu analiz, ölçe?in tek boyutlu mu yoksa birden çok alt boyuta m? sahip oldu?unu ortaya koyar.

Tipik olarak, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) veya Do?rulamay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak, maddelerin faktör yükleri incelenir. Bu, ölçe?in güne?ten korunma davran??n?n farklı yönlerini (örne?in, planlama yeterlili?i, uygulama yeterlili?i) ölçen ayr? bile?enlere ayr?l?p ayr?lmad??n? do?rular.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Likert tipi derecelendirme (Genellikle 5 veya 7 noktalı Likert ölçe?i kullanılır, kişinin güven düzeyini belirtir.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Ergenler

Age Group: Genellikle 12-18 ya? aras?

Population Details: Türkiye'deki lise veya ortaokul öğrencileri arasında sağlıklı davranışların değerlendirilmesi.

Test Methodology: Öz-bildirim (Self-report) yöntemiyle uygulanır.

Anahtar Kelimeler

Sağlık Psikolojisi, Davranış Değişikliği, Psikometrik Özellikler, Cilt Kanseri Önleme, Ölçme, Güven.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarlama): 2014

İletişim: Ölçeğin kullanımı, puanlaması ve izinleri hakkında bilgi almak için sorumlu yazar Özcan Aygün ile iletişime geçilmelidir.

Sorumlu Yazar İletişim: ozcanaygun@mu.edu.tr

Kaynaklar

Aygun, O., & Ergun, A. (2014). Decisional balance and self-efficacy for sun protection: Measurement among Turkish adolescents. *Nursing research*, 63(5), 309-319.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: gunesten-korunma-ozyeterlilik-olcegi-toad.pdf

Güne?ten Korunma Özyeterlilik Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte yer almamaktadır. Ölçek maddeleri için ilgili makaleye (Aygün & Ergün, 2014) başvurulması veya sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM